„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 14 ф. — н.
за по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију (у злату)
за годину 32 дин., за пола године 16 дин., за четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

лист целокупне српске народне слободоумне странке.

БРОЈ 148. У Новом Саду у петак 22. септембра 1889. ГОДИНА XXIV.

ДАЉСКИ СПАХИЛУК — ПУСТО МАСЛО.

Човек не може да верује, шта се ради данас са даљским спахилуком. Поп-Стева, Германов брат с једне стране упео се из петиних жила, да га, кад га није могао дуже да ужива, исцеди колико-год само може, а администратор патријаршије, бачки владика Василијан с друге опет заборавио је, да је тек само администратор патријаршије и ништа више, па да као такав нема никаква права располагања са спахилуком, направио се госом на њему као на дедовини својој, те никако друкчије, већ га просто пљачка. Човек може нешто да неразуме, да не зна, може донекле и да се прави и чини невешт, да нешто не разуме и не зна, али један владика кад постане администратором, па да не зна да њему није предат даљски спахилук на уживање, то не би требало, не би смело бити. Па опет владика Василијан ради опако као да има права располагања са тим имањем.

И опет велимо: човек не може да верује, шта се данас ради са даљским спахилуком. Од тога спахилука требало је да је владика Василијан, као администратор патријаршије, за последњих 8 месеци примио 16.000 фор., а он је до сада примио 40.000 фор. Кад се од те своте одбију оних 16.000 фор. што му као администратору патријаршије припадају, остаје лепа свота од 24.000 фор. Ову суму треба да је двор за 8 месеци потрошио. Може ли то бити? Па ето, као што се види, потрошило се толико. Само не знамо, да ли је владика Василијан могао дати о томе рачуна. Не, он то не може, он према своме „филозофическом положенију“ није ни у стању да то учини. А брига њега за то. Нашао је извор, он из тога извора црпе, а куд се после новац дева, њега се не тиче. Он зна само да „није среброљубац, већ само философ,“ те као такав мисли да не мора знати, шта се ради са новцем, са оним новцем, кога он не може доста да се наиште из Даља. Ни једно писмо није стигло од њега у Даљ, а да у том писму није тражио новаца. Новаца и само новаца — то му је била за 8 месеци сва брига о Даљу, а шта је после било са тим новцем, о томе није водио рачуна. Али кад неће владика Василијан да води рачуна, ево ми да му поднесемо мало рачуна. Знали он, да је двор патријарашки за време од 8 месеци трошио дневно 100 фор. Дакле 100 ф. сваки дан и кад је он био у Карловцима и кад није био, и кад је приређивао ручкове и кад се задовољио опет по своме „филозофическом положенију“ са малим и мршавим ручком.

Но на крају крајева нећемо да кривимо владику Василијана. Дете не треба пустити близу ватре, кову не треба пуштати у купус, владици Василијану требало је показати, да Даљ није његов спахилук, да он не може једнако тражити новаца из Даља, да се новац у Даљу не прикупља њему за љубав и најпосле да се од прихода даљског спахилука има да издржава двор а никако владика Василијан.

Та је ствар била ово дана пред саборским одбором, владика Василијан је „упитан“, на шта је потрошио 40.000 фор. за осам месеци. Ми смо тврдо уверени, да владика Василијан не може тачна рачуна о том новцу дати, па шта ће онда бити? Једино је, што може владика Василијан обећати, да ће тај новац вратити, али и ту смо тврдо уверени, да он неће то учинити. То ће бити само излазак за сада, а после наћи се опет какав други излаз.

Али зар би то могло и смело тако бити? Зар пустити човека да просто харчи и тамани народно имање, па онда пристајати на његова обећања. Али шта ће бити, ако владика Василијан остане и даље само владика. Та ето, сада, где се дочепао администраторства, где вуче дневно 100 фор. плате, па још није вратио сав предујам, што га је у своје време подигао. А сад би то могао учинити, сад би се још својим путем и начином још и могао од њега тај новац истерати.

И опет велимо, ми не кривимо владику Василијана. Он је лак на новцу, лакомислен је у томе, он сам каже да не поштује новац, али нека ради он са својим новцем што хоће, нека га да коме хоће, нека га баца, ако хоће, и у Дунав, са народним новцем, са туђим имањем не сме он да располаже по својој вољи. А он ипак располаже. Зар томе нема лека; зар саборски одбор не би могао стати Василијану на пут, зар саборски одбор не би могао да му покаже: докле достиже и докле се простире његов (Василијанов) делокруг, да му покаже: шта сме, а шта не сме чинити.

Владика Василијан није примио 40.000 фор. као администратор патријаршије, као председник саборског одбора, не, он је тај новац искао, тражио, „пошљите, одмах пошљите, јер ми треба“, то је била јевгра свака његова писма на управу даљског спахилука. И њему се увек слало. Зар управа даљског спахилука није могла да се упути, како да поступа према Василијану, шта има да ради у ствари издавања новаца и коме има новац да даје?

Ми знамо, да има пута и начина, ми смо уверени, да би се могло владици Василијану на пут стати, да не харчи и не расипа народни новац. Кад он сам не види, требало би га водити, а не не да се батрга по нашим автономним установама Нека он ради што се тиче њега самога, што хоће, нека се чуди, нека не поима откуда је дошао до данашњег свог положаја, али му треба показати, да поред свега још није тај положај такав, да може у њему да ради шта хоће, да мисли да је неограничен господар. Малом, неразборитом детету попуштају родитељи, Василијану се не сме попуштати и одбијати му на дару.

С. В.

102 и 15.

Београд 19. септембра.

Из мојих пређашњих дописа могли сте видети, да је радикална странка сјајно победила на изборима и да је изабрано 102 радикалца и само 15 либерала. То је, мислимо, тако силна победа, да ће сасвим ућуткати све оне гласове и гласиће, који су казивали, да је уважење у народу радикалне странке знатно опало.

102 и 15, то су бројеви, о којима се сада у Србији највише говори, и који су кадри да и најјадније либерале разљуте. Они нису ни сањали, да ће тако проћи на изборима. Још на неколико недеља пред изборе они су проносили гласове, да ће на изборима добити 60 посланичких места, после су спустили тај број на 35, а на неколико дана пред изборе на 25 места. Но 14. септембар им даде једва — 15. Још да није у изборном закону узакоњена олакшица по мањину (тако звани „количник“), не би либерали добили ни 5 посланика. Овако им је оних 10 посланика извукао „количник“. По њему је и сам вођа либерални Авакумовић изабран за посланика, јер да „количника“ није било, он са својих 409 гласова, не би био београдски посланик. Но све то њему не смета да он преко „Независности“ изјављује захвалност Београђанима, што су га изабрали за посланика. Збиља је смешно да се вођ либерала захваљује Београђанима, што су за радикале дали 1400 а за либерале само 400 гласова!

Учешће бирача на овим изборима било је збиља врло живо. Од 254.000 оспособљених бирача (који су платили порез) гласало је 180.733 у целој Србији. Много је гласача било и у Београду. Тако су н. пр. сви бирачи у врачарском кварту платили порезу, извадили бирачке карте и гласали.

По званичним изворима састављен је овај списак, из кога се види, колико је у ком округу гласало бирача.

у окрузима	свега	за радикале	за либерале
ваљевски	15.129	13.540	1.589
ужички	8.233	7.819	414
крагујевачки	12.351	10.818	1.553
београдски	6.993	5.298	1.695
ћупријски	15.750	14.694	1.057
смедеревски	8.087	7.010	1 056
крајински	10.192	8.659	1.542
књажевачки	12.216	11.648	567
пиротски	6.049	5.412	622
врањски	12.648	11.248	1.404
пожаревачки	13.185	11.382	1.902
чачански	11.578	10.433	1.145
шабачки	10.944	8.917	2.027
крушевачки	15 395	14.323	1.072
нишки	12.288	11.614	674
Свега	171.138	152.815	18.299
у свима варошима с Таковом и Добрињем	9.595	6.041	3.530

и неутрална листа у Алексинцу 24. Гласало је свега 180.733 и то **за радикале 158.695, за либерале 21.773 гласа.**

Према свему овоме изабрато је 102 радикала и 15 либерала.

У целој земљи није било нереда, изузимајући једино место Цеп, у врањском округу, где су заслепљени либерали смртно ранили изабраног радикалног посланика Радовановића, о чему сам вам већ писао.

Од свих избора, као да је само избор за варош Ниш неправилан, те ће се морати уништити и наредити нови. У Нишу су изабрана два либерала, али велико је питање, да ли би тако било, да либерали нису прибегли — превари. Општински чиновници у Нишу већином су либерали, па су по наредби својих првака давали и оним грађанима (либералима) бирачке карте, који

ЛИСТАК.

ЛУТКА, КОЈА СЕ НЕ МОЖЕ РАЗЛУПАТИ.

С француског С. М. М.

Три сестре, Марта, Јованка и Ивка, играле су се у соби поред своје мајке. Најмлађа, Ивка, имала је осам, Јованка девет, а најстарија Марта тринаест година.

Други је јануар. По соби су лежале разне играчке, разбацане тамо амо: лутке, мали намештаји и покућанство, велике књиге са сликама и т. д.

Најстарија, Марта седела је на једном јастучићу, прелиставајући неку књигу у мајчином крилу. Крило мајчино је деци сто, столица и прибежиште. Па и кад порасту, кад су већ здраво велика, опет се не устежу, да потраже то мило место или из навике, или из мажења, а мајка се не тужи, да су јој тешка, ма да су јој ноге много слабије но пре.

Јованка ређа по патосу свој намештај и посуђе од порцулана. Броји тањире и види да јој од јуче већ три нема.

Најмања пак сестра, у место да се игра, завукла се је зловољно у један буџак од собе. Шта ли је то, да она није другог јануара весела? То изгледа чудновато у средини тих силних поклона. Па канда деца још нешто ишчекују, јер се одма ужурбају, чим зазвони кућно звонце.

Да, она жељно ишчекују још један поклон, на који већ четрнаест дана непрестано мисле, и који им је обећао један пријатељ, пред чијим су очима она све одрасла и које је он из свег срца волео.

Неколико дана пред нову годину, он их је био све скупио око себе и питао их: „Шта желите да вам поклоним за нову годину?“ Она су већ била спремна за то питање и скројила су унапред одговор. Зато и повичу одма као из једног грла:

— Једну лутку, која се не може разлупати.

— Лутку, која се не може разлупати, понови пријатељ. Добро. Имаћете свака по једну.

— Не, не, повиче Јованка. То би била врло мала. Ми сећемо само једну, али велику као Ивка.

— Зар има и таквих?

— Има, ми смо виделе.

— Па зар ћете се све играти једном лутком?

— Да, ми смо се тако договориле, приватн најстарија сестра Марта.

— Ала ће то бити лепа породица! Па добро, драга дечице, ви ћете добити првога јануара из јутра вашу лутку.

Али први јануар дође, а лутке нема ни из јутра ни у вече.

„То је невиђена лутка,“ рече им мајка смешећи се. У осталом и мајку је жалостило, што су јој деца преварена. Како је то само могуће, да их је добар пријатељ заборавио. То је било нешто непојмљиво. Да је он био тога часа у Паризу, писала би му: „А где је наша лутка, ваљда сте је задржали, да се ви с њоме играте?“ Али он је отишао у село, да тамо проведе нову годину.

Другог јануара, кад је Јованка већ и четврти тањир разбила, зазвони опет звонце. Одма остави Марта своју књигу, Јованка свој намештај а и Ивка се извуче из свог буџака и очекиваху страшљиво, ко ће ући.

И добар пријатељ уђе унутра. Притрче му све, загрле га, али не тако радосно, као иначе. Све му нешто загледају иза леђа. По свој прилици је донео лутку. Држи је ваљда за једну ногу.

Али не, он је сам дошао, сасвим сам. Нема ништа у рукама, ништа у џеповима, ни иза леђа ништа.

Марта и Јованка, као већ велике девојке, не хтедоше му се ништа жалити, али она најмања, која још не зна шта је у реду а шта није, није могла више да се уздржи, него почне викати:

— А наша лутка?

— Јесте ли даме задовољне с њом? Је ли доста велика? упита добар пријатељ.

Зачуђена, изненађена, погледала су деца једно друго, погледала су њега, па мајку.

Најпосле рече мајка:

— Ваша лутка је морала гдегод залутати. . . . Ми је нисмо добиле . . . .

— Шта! Та ја сам је купио прекјучер у вече. Обећали су ми, да ће је донети јуче из јутра овамо.

— Ви сте морали дати погрешну адресу.

— То не.

— Па онда мора бити нека забуна.

— Могућно . . . Драга децо, молим вас стрпите се само за по сата, ја вам морам донети вашу лутку: живу или мртву.

Скоро да је истрчао из куће. Деца се насмешише. Ивка се не мргоди више. И она сада помаже Јованки да лупају тањире.

Прођоше десет минута. Поново зазвони звонце. Добри пријатељ није се могао тако брзо повратити. Без сумње је то нека посета.

Не, није. Служавка уђе унутра и рече:

— Ту је неки човек, који жели да говори с госпођом.

— Шта жели од мене.

— Није ми рекао, али изгледа ми, да је врло важно.

— Ко је тај човек?

— Не знам . . . . Данас га видим први пут.

— Где је?

— У предсобљу.

— Добро, ја ћу говорити с њим.

Устане, изађе из собе, оставивши за собом врата отворена и пређе човеку, који ју је очекивао.

— Шта желите? Шта имате да ми кажете?

— Милостива госпођо, ја би имао мало подуже да говорим . . . .

— Говорите.

У почетку је говорио дрхтајућим гласом, но мало по мало осмели се и говорио је тако брзо, као да жели, да што пре сврши:

— Ја сам био прошле године у ово доба служитељ у једној банкарској радњи. Моја зарада је била довољна да живим са мојом женом и с моје две мале девојчице. Пошто сам видео да та банка добро напредује и пошто су сви њени чиновници улагали у њу по леп интерес свој новац, то сам и ја улагао од моје уштеде и преко свега још 3.000 динара, колико сам био недавно наследио . . . . . Но у току године, пође банчина радња тако рђаво, да је престала плаћати, и на тај начин не само да сам изгубио све своје имање, већ и место.

Ту застане да мало одане, и с оборенim очима, окрећући свој мекани шешир у рукама, настави:

Ја сам очајавао, али човек не сме да се пода несрећи, кад има да се брине за жену и децу. Почнем тражити друго место. Нисам могао нигде да га добијем. На једном месту рекоше

нису платили порез, те не би никако могли гласати. То се дознало, па је одма наређена строга истрага, која ће извидити ту неправилност и поднети свој извештај верификационом одбору народне скупштине, која се отвара 1. октобра по ст. кал.

Наши либерали вичу на сва уста, како радикали лажу, јер уз њих није пет шестина народа у Србији.

У томе наши противници имају потпуно право, јер радикали збиља немају пет шестина, већ седам осмина, што је нешто више и што нам ваљда тек ни најбоље рачунџије из либералног логора неће моћи порицати. Но кад би се рачунало по броју гласова, који су пали на радикалне и либералне кандидате, онда би изашло да радикали имају уза се једанаест дванаестина народа у Србији! Тако је у истини, а либерали могу да наричу над развалинама и рушевинама своје популарности, која никада није била баш на чврстом темељу.

У целој земљи ни један напредњак није гласао са радикалима, али који се год решио да гласа, гласао је на либералне кандидате, а у Чачку су 50 напредњака у један мах гласали на либерала и извукли га.

Дакле либерали могу да захвале количнику и напредњацима, што су добили 15, а радикали, који добише 102 посланика, могу да захвале народној свести и — поверењу.

И. И—ћ.

Писмо из Србије.

(Краљичино питање. — Избори.)

Београд, 20. септембра.

Питање краљице матере још није решено. Она није видела сина и сви су изгледи, да га скоро неће ни видети. Она неће да пристане на то, да потпише, како ће само дваред годишње на неку недељу долазити у Србију, јер би јој онда краљ отац допустио да се за то време виђа са сином иначе не. Бивши краљ Милан је предложио сад и то, да ни он ни краљица мати не дођу у Србију све док краљ не постане пунољетан, те тако ни једно ни друго неће упливисати на сина, ал је краљица мати и то одбила.

Шта ће сад бити не зна се. Краљица мати виђа се кад што сва расплакана на прозору, а млади краљ не излази из двора ни у шетњу. Ово овако дуго не може остати и велика је штета што није народна скупштина на окупу, она би морала брзо то питање решити.

Читао сам ваш чланак у последњем броју „Заставе". И ми овде сажаљевамо што је све тако, ал ви немате право што сте замерили радикалној влади. Та ено вам за бога устав.

Члан 72. устава вели од речи до речи: „О васпитању малољетног краља стараће се намесници, ако је малољетни краљ насљедио престо преминулог краља; ако ли је пак он дошао на престо по одступању краљевом, о његовом ће се васпитању старати краљ који му је предао власт. О имању малољетног краља стараће се тутори, које преминули краљ поставља у својему тестаменту, или које именују намесници у договору са државним саветом ако их преминули краљ није поставио."

Ето дакле како гласи устав. Краљ отац па онда намесници, старају се о личним одношајима и васпитању младог краља, влада се ту нема ама баш ништа мешати. И ако се краљ отац и намесништво не могу да погоде с краљицом матером какав ће јој положај бити према младом краљу, шта ту да ради влада? Зар да устане против намесништва, те да удешава друго што. Влада кад је видела где је запело, она је и са своје стране помогла да се споразум постигне, а она ту решавати не може ничега.

Међутим краљица мати је тако огорчена на све, да неће да чује ништа ни за владу. Имате право кад сте рекли да је то питање тешко, ал до сад није влада ништа могла учинити. Ако још даље буде запињало ено скупштине, па нек чини шта зна. Влада зато није дочекала краљицу матер, што је краљица мати поручила, да долази у Београд као сасвим приватна особа, а не као краљева мати. После тога било би наметање да је влада званично дочекала краљицу матер.

— Што се тиче избора у Србији јавио сам вам већ како је испало. Изабрана су 102 радикала а 15 либерала. Занимљиво је колико је бирача у целој земљи гласало на радикале а колико на либерале. На радикале гласало је у целој земљи 158 хиљада бирача, а на либерале 21 хиљада. По том рачуну излази сасвим тако, да су према броју бирача требали радикали добити 102 посланика, (па још и једног више) а либерали 15. Да је дакле цела земља гласала уједно, па да су се према гласовима свакој партији делили посланици, опет би тако испало као што је испало ово гласање по окрузима.

Политички преглед.

Савез Бугарске с Аустро-Угарском. О овој ствари има овај извештај из Бугарске: „Недавно влада је сазвала у Софији војени савет, који је имао да реши једно врупно питање. Управо у напред нико није знао у чему се састоји то врупно питање па с тога је доцније у толико веће изненађење било. Питање је било заиста врупно и замашно, ни више ни мање до то: да ли је могуће да Бугарска закључи војни савез са Аустријом? Против кога? питаху запрепашћени официри. „У одбрану отаџбине против Русије" био је одговор. Официри су категорично одбили и осудили овај предлог изјавивши да се у целој бугарској војсци не би нашло ни 5 војника на стотину који би у тој цељи потргли мача и послушали овакву наредбу одозго. Напротив ваља знати, да би она одиазала своју послушност и у својој раздражености устала на своје старешине, који би се усудили у том случају да командују војском. Већина официра изјавило је да на то ни под коју цену не могу пристати и да се савез са Аустро-Угарском не може закључити; ако је овакав савез закључен, или ако би се закључио, то нека се зна да је он обвезан само за оне, који су га потписали. Дебата се жестоко водила о овоме предмету а идеју савеза свом снагом бранио је познати присталица принца Фердинанда, мајор Петров. Војени министар Муткуров, који је био председник овог војеног савета, чинио је све могуће, користећи се и својим ауторитетом да продре с овим предлогом. Неки од вођенијих официра изјавили су: да Бугарска може и сме закључити само један савез — са Русијом. Предлог је дакле одбијен."

Босна и Херцеговина. „Балкан. Кореспо." пише једна угледна личност из Сарајева, да се у круговима сарајевске земаљске владе распростро глас: да је највиша војна власт наредила, да се домаћи босанско-херцеговачки батаљони у случају рата разместе по највећим варошима аустро-угарским; а ако би се озбиљно радило на том, да Аустро-Угарска Босну и Херцеговину напусти — онда би она радила на том, да споменуте покрајине опет и у ствари припадну Турској, а не Србији и Црној Гори. 14. о. м. вратише се особним возом у Сарајево два хџије из Меке. На колодвору се искупио велики број мухамедовског житељства да поздрави хџије и допрати их у град певањем. Други део житељства дочекао их је код Алипашине џамије, где је један хџија најпре учинио дову, па онда код градског шеталишта узјахао на коња и у пратњи многих пријатеља отишао својој кући на Белави. Хџије су донели вест, да је од сарајевских хџија један и то баш Муктар Ибрахим ага Салић погинуо на путу кроз пустињу од ветра „самума", а од травничких хџија да је погинуло њих десеторица.

Политичке цариградлије.

Београдски „Дневни Лист" доноси овај чланак: Ови дана појавила се у нашој штампи једна мала новиница, која заслужује да на њу буде свернута пажња.

Као гром из ведра неба јавиле су се неке политичке величине, да прозборе коју о спољној задаћи Србије и о начинима како да се она оствари. Племенита ствар, ако хоћемо истину да речемо. Једна мала околност збуњује нас само, откуд те величине сад да се јаве и откуд то да се код њих баш јаве, тако одсудно све спасавајући планови по Србију и Српство, кад је то код њих прво необична ствар, а друго, кад су пређе они находили та средства на другом месту и другим путем? Али, то узгред рекосмо. Јавили се људи, па нек им је просто. Главно је да су се јавили и да су, може се рећи, пронашли бољи барут, но овај што нема дима.

Ево у чему је ствар.

Наши либерали, међу њима чак и они које је политички плесањ одавно појео, изнели су теорију да Србију може спасти једино савез балканских народа под протекторатом Турске. То би била сила, која би била у стању отклонити све опасности за балкански полуострво, нарочито онда, кад би се „допустило" Русији да слободно пролази кроз Дарданеле. Да према томе свако мутљање против Турске, значило би убијати идеју Српства, коме је једино „у Стамболу цара честитога" спас. То је изнео у „Српској Независности" (од 14. маја) г. Милован Јанковић, звани „патриот", и изнео је због тога, што је вели, Никола Пашић ишао у Софију да нешто шурује са Стамбуловим по поруци г. Грујића. Је ли истина да је Пашић ишао тамо, по неком важном политичном послу, ми не можемо рећи. Претпостављамо да није, из врло простог разлога што Бугарска има сада пре да обигрsuperа око Србије но ова око ње. Али с тим на страну. Друго је овде важно. Важно је овде: савез балканских народа и с Цариградом.

Откуд је ова виспрена мисао пала на памет баш г. Јанковићу, о томе би се дало говорити. Али она му је пала, и замислите изашла, је у либералној „Српској Независности." Либерали су, као што је познато, на језику и у штампи проповедали увек другу политику и, што је у овој прилици важно, увек им је у штампи на језику Русија. Сад овде на једаред место Русије испала Турска, која се с Русијом, као што је познато, одавно бочи. Русија дошла у запећак. Њој је г. Јанковић одредио само једну малу милостињу, да се смилују либерални савезници Турака да је „пусте" кроз Дарданеле! У редакцији „Српске Независности" морала је бити права забуна, кад се појавио овај чланак, особито сад кад либерали непрестано говоре о Русији. Да се поправи ова несрећна погрешка, одмах у првом, ономадашњем броју, долази други чланак. Истина да се Власи не сете, овде је сад извукао госп. Грујић батине! Тешко си га њему! Зар да он сме шуровати с Бугарима, који се тако гадно понашају према Русији?! Зар то није издаја српских интереса? Зар с Бугарима сплетати савез против Турске (откуд баш против Турске?) није издајство Србије, кад овамо Аустрија хоће да нас поједе! И уз то Бугари су лутка аустријска. Тешко је рећи шта би у овоме чланку, још извукао радикални министар спољних послова, да је случајно г. Пашић прешао у Земун! Али да би извукао то је сигурно. Елем, главно је било либералном органу да заглади глупост г. Јанковића. Може случајно упитати који Рус кога нашег либерала: а ово шта је, шта ви гатате, па је ваљало то по што по то поправити.

Но поред свега овога и у овој исправци, потрала се погрешка: поред свију комплимената Русији, није се могло друкчије него опет поменути Цариград и савез балкански. Отуд је потекла ова нова цариградска политика.

Врло је могућна ствар, да би савез балканских народа био врло врасна ствар, и да би ова ствар још боље стајала, кад би се и Турска њему придружила. Али одкуд то да баш они виде опасност од Аустрије и донекле и Русије? Откуд да они сад траже то, кад то нису никад радили?

У стара добра времена, која ми нисмо још заборавили, либерали у Турској находили вечитог бошника с којим треба раскрстити, а савез балканских народа сматрали су, као доцније што га је сматрао краљ Милан и Милутин Гарашанин — као утопију, за коју су неки под либералном владавином и по апсанама дували! А

ми, да радња иде рђаво, на другом опет, да имаду доста помоћника, на трећем дођите мало доцније, видећемо. Долазио сам и по други пут да чујем исти одговор... Боже мој, то је био страшан положај!... И ја сам то морао да кријем од своје жене.... Била је врло болесна... Умрла је прошлог месеца.

Госпођа Х., која је била наслоњена на један асталчић, три корака пред њим, слушала га је без великог узбуђења. У чему се разликовала његова прича од многих других? У ничем. Хтеде већ да му каже: „Видите, то ми је досадно, да вас овде једнако стојећки слушам... довршите... Шта оћете? Пет, десет динара? Ево вам их!" Али она се уздржа, јер јој је ипак тај човек уливао неко сажаљење. Њена деца нађоше отворена врата, изађу сви троје у предсобље и стојећи једно уз друго, гледали су и слушали, шта се збива. Није дакле ни пред својом децом могла да прекине тог јадника у његовом говору. Код ње је важило начело, да децу треба из малена навикавати, да буду милосрдна и да стрпљиво слушају жаљење несретних.

Он настави:

— Последњи моји извори усануше за време боловања моје жене. Ја сам био у тако бедном положају, да вам то не могу описати речима. Госпо, можете мислити, како ми је било ово дана, кад сам видео улице и шеталишта у свечаном руху. Сретао сам на сваком кораку људе, који су носили цвеће, бомбоне, поклоне... То је превршило моје патње, јер моја деца неће добити ништа на поклон. Међутим ми је моја жена неколико дана пред смрт рекла: „Ја видим, да нећу живети до нове године... Ти ћеш дати нашој деци лепи поклон, место мене."

Кад је изговорио те речи полетеше му суве низ образе.

Госпођа Х. није се сада већ могла држати од узбуђења, зато се окрене својој деци и наслони своје руке на три главе, које су се сабиле у гомилу око ње.

Бедник убриса сузе и настави сигурнијим гласом:

— Моја деца нису заборавила, да је њина мајка и на самрти мислила, како да их обрадује на нову годину. Она нису знала, како сам ја сирома... А и шта би вредило да им то кажем? Да ли би разумели? У вече пад-год сам се враћао кући, после узалудног тражења ма каквог места, скупиле би се моје ћерке око мене са речима: „Бабо, је ли да нас нећеш заборавити?" Једнога дана, врајем децембра рече ми старије дете: „Ја би и моја сестра воледе, да имамо једну лепу лутку, коју смо јуче видели. — Ах! та лутка је веома велика и зову је лутка, која се не може разлупати." Сваког тренутка сам имао пред очима ту лутку, — та ни ноћу нисам имао мира од ње.

Кад чуше Марта, Јованка и Ивка, да се ту говори о тој великој лутки, посташе још пажљивији.

— Било је десет дана како сам свраћао код једног посредника за места, те свративши опет једног дана, рече ми да велики трговац са играчкама М. тражи више послужитеља, који ће разносити играчке где треба, и да добро плаћа... Не премишљајући дуго јавим се њему. Приме ме. Цео дан и у вече јурио сам у сва четири краја Париза. Волем и то, но да седим у дућану. Још сам се више жалостио, гледајући оне силне родитеље и децу, који су непрестано долазили да купе лепих ствари. Најпосле сам се надао, да ћу моћи и ја штогод купити својој деци, јер врајем децембра требало би да примим своју зараду, а можда ћеду ми штогод и поклонити, те ћу моћи мојим девојчицама купити, ако не баш велику, а оно по једну малу лутку.

31. децембра рекоше нам у трговини, да нас благајник не може пре првих дана месеца јануара исплатити, јер је каса заузета силним прамањем за продат еспап.

Како ћу живети дотле? Па поклони? [Ах! кад је човек отац, па се пробуди првога јануара без паре у џепу... Баш ништа, ништа за децу!

Првога јануара нисам смео дочекати да се деца пробуде. Избегавао сам, да ми пожеле сретну нову годину. Њин пољубац би ми био први пут у животу немио... зато и одем раном зором од куће, шетајући се улицама, док се не отвори дућан.

У осам сати одем у дућан. Било је већ доста дечји поклона да се разносе. Имао сам да идем на више страна. Најпосле још ми остадоше три пакета: два сам требао да предам у моме суседству, а други много даље, овде код вас.

Био сам гладан, за то пођем прво кући, те ако нису деца код куће, да поједем парче хлеба. Обе собице су биле празне. Једна суседка је одвела децу, да их мало развесели. Заложим се мало. Пошто је ваш пакет био врло тежак, оставим га у један угао собе, а она два однесем у суседство.]

Враћајући се после по сата натраг, зачујем још с поља веселу вику. Уђем унутра. Моја деца ми се баце око врата, љубећи ме. Старија ми рече: „Фала, драги оче, фала," а мала такође: „Фала, бабо, фала!" — фала? На чему?

И док сам ја разбијао главу, на чему ми захваљују, отрче обоје у другу собу и врате се са једном великом лутком.

Ах! милостиви боже! Сад сам разумео.... Деца су се вратила кући, док сам ја однео она два пакета. Видевши, да онај пакет личи на лутку, о којој су они толико сањали, мислили су да је њима намењена и зато је размотају.

Требао сам, да им отмем ту лутку из руку, и да им кажем, да она није за њих, но туђа. Али оне су биле тако веселе, тако задовољне; да сте видели њину радост! Просто су хтеле да је прогутају очима. Нисам смео, да им је одузмем. Истрчим напоље и пођем у дућан, да им кажем: „Ја имам од вас да примим новаца, дајте ми место њих једну велику лутку." Онда би вам је донео, госпо, али нисам могао да говорим ни са газдом ни са благајником. Имали су врло много посла.

Јутрос се одлучим да дођем к вама и да вам све кажем.... Госпођо, ја вас молим, немојте се жалити у дућану... Тамо још не знају, да ја нисам предао лутку... Још вредим за поштена човека... Чим примим новце, купићу другу и донећу вам је.

Опет зазвони. То је био пријатељ, који се је враћао]

— Кажу ми, рече он, да је лутка јуче из јутра послата.

— Тако је, рече мати.

— Лепо, па где је онда?

— Она је у рукама других девојчица, које су мање срећне од мојих. Јелте, драга децо, ми је поклањамо?

Деца рекну, да је радо дају.

У исто време, отрче у другу собу, те донесу мали намештај, који такође даду сиротом оцу с речима: „Подајте и ово од наше стране вашој деци."

Он је плакао од радости, кад је видео, да и деца његов бол разуму, па и мајка се није могла да уздржи од узбуђења. Само добар пријатељ није могао да зна, шта то све значи. Касније му објаснише све. Он се извести о непознатом човеку, и кад је чуо да је ваљан, нађе му лепо место. Није заборавио ни своје мале пријатељице, купи им другу лутку.

напротив Аустрија им је била тако драга, да први државници из либералне странке нису никога ни слушали до Аустрију. На пример за време рата 1876. год. Русија им је саветовала да се не бију с Турцима, а они су слушали Аустрију и разне емисаре и нападали на „честитог цара од Стамбола,“ који им је сад наједаред постао драг. Није нужно да наводимо друге примере њихове високе политике, које је увек као што је познато, погођена као прстом у небо!

Ове нове цариградлије, види се врло лепо, постале су једно лупањем г. Јанковића, а друго експлоатисањем једне измишљотине, а не ни најмање неким озбиљним убеђењем о савезу балканских народа.

Политичне прилике данас такве су у Европи, да наравно Србија нема никаквог рачуна, ни узрока да се свађа с Турском, савезе с Бугарском, пошто да га она и прави, направљен бити не може. Али све је то било корисно смислити пред изборе. Сумњамо да то неће појмити у Цариграду, у толико пре што се тамо врло добро, мора бити, разумевају и читају Алимпијеви и Пишпекови чланци.

Веома би нас утешило, кад се либералима не би десила никаква непријатност због овог новог политичког програма.

„I. сентомашка срп. задруга, као дружина за узајамно помагање и штедњу.“

Србобран 16. септембра.

Читали сте у позиву у „Застави“, да су десеторица задружних чланова захтевала ванредну скупштину и да је ова одређена да буде о Крстову о. г. Разлог је био: што 3. (15.) септ. о. г. није било у задрузи редовне честичарске уплате.

Пре, него што чујете о самој скупштини, да вам испричаведем у главном, шта се све догодило последњих дана у нашој задрузи.

Отац М. Везилића, члана задружног управног одбора, отворио је недавно новчани завод на своју руку, у којем заводу ради и М. Везилић. Ово је звело за око Ђоки Раљи Стефановићу, члану управног одбора и овај последњи излази пред одбор са предлогом, да се М. Везилић изгна из управног одбора, „јер може злоупотребити тајне заводске.“ (По трг. закону може једно и исто лице бити у два завода чланом управе. Таких случајева има стотинама. А да су банкари, који имају сами своје новчане радње чланови управе, тога има такође. Једно друго никако не искључује.) Овај се предлог већином гласова усвоји, пошто сви чланови нису били на окупу. Међутим М. Везилић, знајући да то има права само скупштина, а не одбор, и то само онда, кад има и јака разлога за то, ишао је и даље у одборске седнице. 3. (15.) септ. хтео је, да замени једног дневног поверенika, али задружни званичници, подговорени од неких те неких чланова управног одбора, не хтедоше доћи да раде. Честичари су се скретали по ходнику и задружној соби, али бадава. Благајник, Никола Николић, није нашао за вредно, да за љубав једном „изгнанику“ остави у кавани — друштво.

Тако је то било и прошло, а управни одбор никако да се накани, да сазове ванредну скупштину. Бојао се, да изнесе неоправдан поступак свој пред скупштину, јер је и адвокат рекао, да није добро урадио, али — нека у скупштини истеше себи већину, која ће накнадно одобрити одборов поступак, па ће све добро бити. У осталом ту је близу крај години, па је штета из својих руку упуштати мандата и оно, што иде уз мандат.

Чекали би ми дуго за скупштином, да нису десеторица увидела крајњу раздраженост и заслепљеност у одбору и да нису захтевала на основи задружних правила ванредну скупштину. Сад се тек заправо тргнуо управни одбор и увидео је, каквим је рђавим последицама уродио његов неразмишљен и незаконит поступак. Није вајде, сад је баш морао сазвати скупштину. Али треба себи измајсторисати већину, која ће климнути главом на све оно, што је одбор, управо неки чланови у одбору, у својој неразмишљености и освети починили. Но лако је за то. Има одбор у својој средини једно јако и оштро перо, које једним потезом својим уме сваког, на кога има пик, да „сатре“. То је брчље перо главом Ђока Раља Стефановић. Он је са члановима управног одбора написао некакву пашквилу, у којој тврди, да би један управни члан — М. Везилић — шта мислите?! — „овом заводу самртни удар задао.“ Те су пашквиле раздате честичарима, не би ли их раздражљивим писањем придобио за своје смерове. Није никакво чудо, што се у овој пашквили назива један члан управног одбора првом, јер такве су свакидашње речи тог назови — јунака и његових присних. Једног називају јесенчетом, другог кепец делијом, трећег жапцем — гргечем и т. д. Види се, да људи штудирају природне науке. Поред пашквиле трчкарали су господари од честичара до честичара, да већ једанпут ту кост у њиховом грлу — М. Везилића — који их толико голица за њихова „светла“ дела, избаце напоље. У том дође и Крстов дан, као одређени дан за скупштину.

У скупштини је било свега 30—40 чланова. Многи нису дошли у скупштину због пољских послова, ма да је био Крстов дан, а неки опет због тога, што су видели, да их неки чланови управног одбора силом вуку на танак лед, да они за управни одбор извлаче кестење из ватре.

Скупштину је отворио задружни управитељ Милош Рунић. Испричао је све у кратко, зашто је ова ванредна скупштина сазвана.

Књиговођа М. Продановић прочитао је записник, који је сачињен у седници управног одбора и који се односи на ову ствар.

Ј. Пивнички, као члан управног одбора примећује на записник, да није једногласно закључено, да се М. Везилић искључи из управног одбора, јер је он — Ј. Пивнички — говорио у одборској седници против тога и захтевао је, да се сазове скупштина, која може то решавати. Иште, да се закључак исправи.

М. Ђорђевић не може ни из пашквиле ни из управитељевог извештаја да види, да би М. Везилић могао задати овом заводу самртни удар. И све кад би то било и могло бити, лако би скупштина са једним чланом изишла на крај. Него он види нешто друго. Види, да је управни одбор прекорачио свој круг радње и да је приграбио себи скупштинско право. Наглашава, како би то изгледало, кад би одбор једног по једног члана искључио, а никад не сазивао скупштине. У 179. §. 1. тачци трг. зак. стоји, да у скупштинско право спада избор и искључење чланова управног одбора. Према том одбор је незаконито поступио и позива скупштину, да прво изрази негодовање управном одбору и да то даде увести у записник, а после да се даље пређе.

Нестор Миковић слагао би се, да се управном одбору изрази негодовање кад би управни одбор неправедно поступио, али ако се докаже, да је М. Везилић крив, то да се управном одбору изрази поверење.

Ђ. Р. Стефановић брани поступак управног одбора. Напада Везилића као кривца, који је ишао на то, да заводу шкоди. Предлаже, да се скупштина упита: одобрава ли поступак одборов или не?

За предлог, да се изрази одбору негодовање, говорили су још: Ј. Миковић, Л. Т. Каћански, М. Везилић, В. Рунић. М. Везилић говорио је и у своју одбрану.

Против овог говорили су: Ј. Дунђерски и Н. Николић.

Председник хоће да стави на гласање. Неки хтедоше да употребе смицалицу. Да се најпре гласа: одобрава ли скупштина одборов поступак или не?, па онда: хоће ли скупштина изразити негодовање одбору, што је прекорачио свој круг радње, или не? Наговорише и председника за оно прво, по срећом то је осујећено. (Прим. Да се гласало по оном првом, то би било као и у последњој матичиној скупштини. Лепо би то било: најпре вешати, па онда судити.)

Већином гласова буде закључено: да се управном одбору уведе у записник негодовање од стране скупштине, што је прекорачио свој круг радње.

После гласања говорио је М. Везилић од прилике ово: На умирење неких и неких, да им не би у одбору сметао, како би могли без мојих примедаба комотније радити, и да би свако сумњичење о својој личности избегао — дајем оставку на чланству управног одбора, и то дајем скупштини, која ми је у своје време поверење поклонила, а не управном одбору. Хвала вам на поклоњеном ми поверењу! (Вичу живео!) Наставља: Ми имамо у управном одбору, члана, који је прикоран по задружним правилима и не треба да буде чланом.... (Вика. Устаје Ђока Раља Стефановић и свађа се. Гунгула.) Председник закључује седницу.

Тако је текао рад скупштински.

Држим, да је председник некоректно поступио, што је закључио седницу. Ако је изражено негодовање управном одбору, што је прекорачио свој круг радње, тим још није одговорено на питање; За што 3. (15.) септ. није било честичарске уплате? Скупштина је истина изнашла првог кривца у том — управни одбор, али можда би ту било и других криваца. Па онда питање је: сме ли бити у једном новчаном заводу тог чуда, да се због јогунства неколицине не држи редовна честичарска уплата? И, је ли то доста, што је одбору изражено скупштинско негодовање? Ко ће штету подмирити, што није новац у време унесен у благајницу? За што нису попуњена места у управном одбору? Је ли достојно једног управног одбора, да даде штампати — ма и о свом трошку — онаке страсне пашквиле, које могу само на срамоту завода послужити?

Још нешто да споменем. И код нас има онаквих људи, који су се већ родили са неким изванредним правом. То су на жалост и неки наши трговци. Кад се изражавало одбору негодовање, онда су гласали и чланови одборски. Разлог им је био; што они гласају као честичари. Шта мислите виспрености?! И председник им је био у овом на руци. Скупштина видећи, да би они ово употребили као узрок, да осујете даљи рад, попустила је, да и они с милим богом гласају, ма да нису имали права. Па и то им не поможе.

Неки се страшно једе, што је овако испало. Лепше би им стојало, да су нешто друго урадили, него што се по дечји бацакају.

Скупштина се одржала на висини свога положаја. Друкчије није могло ни бити.

Но долази најлепше. Управни одбор добија од скупштине неповерење и седи и ради даље... Јел то било игде у свету?

ДОПИСИ.

Србобран 19. септембра. (Кукуружња берба. Упражњено свећеничко место. Пукла црква.) Ако се и хала и врана дигла на нашег ратара, баш за то, што он најтеже послове ради и цео свет храни, природа га још није изневерила. Летошња жетва оманула га је и већ се дао у бригу, како ће зиму претурити. Тргнуо се био, што се онако олако надао, да ће га жетва и њени плодови прихватити, па ће спремити зимницу и најпрече потребе подмирити. Гледао је још само у кукуруз и ту се надао. Ова последња нада није га оманула. Кукуруз је добро родио. Из њега ће извадити мало новца, да плати порез и прирез, а остаће нешто мало и за њега, да се исхрани и он и његови помагачи — стока.

Прошла киша, која је више дана падала, задржала је мало кукуружњу бербу. За то сад људи на врат на нос вуку кукуруз, да га склоне, док их није опет какво невреме ухватило у пољу. Милина је погледати саме карване кола, пуних кукуруза, па још ко је посејао штајерце кукурузе. Све се црвене.

Но ова радост ће врло кратко време трајати. Кад се сврши берба, престаће и радост. Кукуруз ће само да умали невољу, која би без овога много већа била, а неће извести ратара из оних неприлика, у које се овда-онда уплео. Ту би требала много јача промена да дође, много више труда требало би ту уложити, него у кукуружњу бербу, па да се ствари на боље окрену. До такве промене може се доћи само радикалним путем и таквој се промени мора радовати сваки живи, а особито ратар.

Ево већ две и по године, како је код нас једно свећеничко место празно. Читаоци ће се сетити, да су неки врели умови код нас били наумили, да пренесу противу столицу из Ст. Бечеја овамо. Њихова јака срећа није их овде послужила. Пречасна конзисторија решила је, да то не може бити и без икаквог околишења искала је од наше опћине новац за стечај и стечај ће се расписати. То онима, који су у овој ствари предњачили, није ишло у рачун и хтедоше да се жале на конзисторију, јер нису научили, да им виша власт жеље не испуњава. Међутим не смедоше изићи са овим предлогом пред скупштину. Ваљда их је какав умерењак задржао, да не мећу и даље на вагу народну трпљивост. И тако ћемо једва једанпут и ми доћи до стечаја. Имали би само приметити, да пречасна конзисторија добро разабере, хоће ли расписати стечај за парохово место или за место систематизована помоћника, јер то тек није све једно.

Наша је црква изнутра оправљана, чишћена и молована. Тај је посао стао око три и по хиљаде форината. Није прошло ето ни два месеца, а већ се показало, како је слаб и рђав посао за толике силне новце. На северном зиду је дужом масна боја подлубљена, пукла и отпала. То је сад само почетак, а шта ће даље бити, то најбоље зна подузимач Шницер и црквени одбор, који му је посао примио. На много места сад се тек види, особито на своду, како није боју једнако извлачио, него је остало онако, као кад се кућа рђаво окречи. Све се млазеви виде.

Подузимач је стао добар за свој посао за десет година. Хоће ли га црквени одбор смети да позове, да оправи, управо окрпи то, или ће чекати, да буде више одеротина, да онда све у једанпут? Хоће ли му сад смети у очи да каже, кад није у своје време то учинио? Идемо да видимо.

Шид. (Наставак „Аћимијаде.“) Ко је год читао, као и они који нису читали, а буду ма кад читали, или од другог слушали „Аћимијаду,“ која је отпочела оном „Изјавом“ певачкога друштва шидског у „Застава“ бр. 117., а настављена у бр. 124. — сигурно ће са великим интересом пратити даљни ток, особито крај, те вајне „Аћимијаде.“

Особу, која игра главну улогу, знате већ да је злоглашени у Српству „поп-Аћим Шидски.“ Улога му је до душе јако лоша — јаван морал вређајућа, управо гадна; али он је при свем том не престаје и на даље глумити, а уз помоћ досадање отрцане му глумачке дружине, ма да свесна публика даје највидљивије знаке свога негодовања, управо гнушавања.

Али све то не помаже — „Аћимлија“ се глуми до на крај. И опет ево у вече недеље звони се трипут и данас на јутрење и службу, а поп-Аћим и после онога дописа увршћеног у „Застави“ бр. 124. наново усуђује се, заједно са својим другом — свештеником Павлом Новаковићем изјавити, и навестити придошлима у цркву: неће се служити, јер нема учитеља, који ће за певницом певати — додавши: „хоће ли и сада бити поп-Аћим крив, што се не служи“, да тобож тиме оправда све прећашње у цркви почињене покоре и опачине. Жалосни свештеници и слуге олтара божијег: да како да сте ви, и то само ви једини криви, и нико други. Зар зато, што учитеља нема код куће — један у Загребу на учитељској скупштини, а други на војничкој вежби — да ви не служите у цркви? Или зар један од вас двојице оба здрава и тмаста није могао у певници певати?, или зар не могосте по вашим црквењацима позвати једног од њих више овдашњих певчика, који и онако радо певају у цркви? а могосте јавити и самим црквеним туторима, и самом председнику црквене општине, па би се они постарали за певца. Ваљани и честити свештеници из љубави према цркви и своме народу тако би и чинили.

Али вама није стало до служења народу и богу, колико до тога, да правите покоре и чуда и срамотите цркву и овако одличну — бројно готово највећу у Срему — српску црквену општину.

И при свем том, и поред свих до сада у цркви и изван цркве по поп-Аћиму почињених покора и шкандала — нису Шићани чинили и учинили оно, што је жалосне помене — мала црквена општиница — Лазе, такође архидијецезе карловачке, недавно учинила, те од свога свештеника, али и од сама себе — цркву затворила, ради сличних покора, нису велим учинили, јер свесни о својој црквеној аутономији, раће сљедили су примеру футошке црквене општине са њеним свештеником, те попримили редовити пут обрачунања са својим свештеником — дерним поп-Аћимом.

И тако је одбор црквене општине у држаној ових дана својој седници, једногласан закључак донео, да се ради свих досадањих, именито оних у „Застави“ бр. 142. описаних покора и шкандала — поднесе тужба против поп-Аћима надлежној највишој црквеној власти, те која је већ и поднесена.

Вредно је овом приликом споменути, да је у истој одборској седници и поп-Аћим присутан био, ма да му је речено, да ће се расправљати о тужби против њега, те да му у тој седници није места. Али његова дрзовитост, његова безочност, непознаје нити хаје за икоје установе, као ни за најобичнију пристојност. Неће он напоље, но свом његовом манитошћу, јавно у седници приговара надлежности црквенога одбора, јер да овај о њему као о попу није надлежан што расправљати и решавати. Верујемо, јер сте навикнути, не само непризнавати, по и омаловажавати, не само црквену општину, њену скупштину, одбор и председника, по и свеколике наше аутономне црквене власти, окром једног Анђелића, поред којег могосте радити што сте и како сте хтели. Али, попе, знај, да ако црквена општина, њена скупштина и одбор нису надлежни и власни, попа распопити, да су они надлежни закључак донети за тужбу, па и прогањати и прогонити недостојног свештеника.

И збиља у тужби наведеној захтева одбор, да се поп-Аћим макне — уклони, што је толико, да се на његово место постави администратор, или да му се придода лични капелан, који ће место њега у цркви служити богу и народу, а изван цркве у народу и са народом достојно свештеничкога чина, и овако одличне, велике црквене општине, знати и понашати се.

Видићемо!

И овим би се за сада завршило, да нам не паде на памет још нешто из „Аћимијаде“, а која је нераздружива од верна му побре Милана, или ако хоћете „Мркшићијаде“. Та и она је доготовљена, само да се шиље лист по лист у штампу о том чудноватом — вајном управнику котара шидског.

То су вам чудновати свеци, — два чудака, оба једнака. Поп-Аћим, као што знате, штрајкује у цркви и тера народ из цркве, док међутим побра му — вајни предстојник и управник котара — Милан Мркшић у исто, ал баш у исто време службе и штрајковања, држи у затвору до 50 Назарена нововераца, опет што се одвајају од своје цркве и прадедовске вере. У исти дакле пар, кад поп-Аћим ускраћује народу у цркви се богу молити, Назарени у затвору највећом побожношћу, час се моле богу гласно, час опет сви певају црквене песме, после тихим гласом, побожно и складно, који призор у савезу са призором штрајковања наших свештеника у исти пар, учинио је велики утисак на посматраче једног и другог призора.

Али кад смо већ код Назарена, морамо се дотаћи и конкубинатских односаја, који су жалибоже отровали и наш народ. Нема сумње, да се самим законом има запречавати колико је могуће конкубинат, ал овако, као што се прогања по поп Аћиму и вајном предстојнику Мркшићу на стотине случајева, тако се ваљда нигде не прогања. Поп-Аћим депунцира, та то му је у срцу и души, те пријављује редомице конкубинатске односаје; а предстојник Мркшић затим прогања и силним новчаним глобама казни, бесомучно кињи, растављa и растерује а такове случајеве конкубината, где ни једно ни друго нема мужа, али жене, а живе сретно и у потпуном задовољству, шта више неки имају већ одраслу, велику децу, те преко 20 година живе у заједници и заједницом стеченом иметку.

Па кад је тако, а оно нек нам се не замери, ако се будемо и ми малко дотакли и спотакли и о вас двојицу. Обојица сте, као што се зна, по несрећи удовци, један не може се женити, а други неће или не може. Обојица требате и морате имати подворкиње. Али те никако не би смеле имати својих мужева, које су неверно оставиле. Јел те да је тако. Али поп-Аћим држи у кући газдарицу, која је вероломно оставила свога венчаног, законитог мужа, те с њим живи јавно, с њоме се проваћа и с њоме и уз њу воза се као са правом попадијом.

Шта велите, господине предстојниче, на то и каква ће те изговора и одговора дати и за вас, што се и код вас у вашој кући од две године амо, налазе две послужитељке, које су обе оставиле своје законите мужеве? Зашто их неотерасте њиховим мужевима, кад их ови захтеваху?

Али и опет што се другима забрањује чинити, и ради чега се такови грешници, немилице, управо грозно по вама прогањају, вама је господине пред-

стојниче, и вашем љубезном поп-Аћи допуштено, а баш вама двојици најмање је допуштено.

Је ли то оно ваше г. предстојниче по вама и вашима по свуда и на сва уста хваљено законито поступање у вашем уредовању и вршењу закона према свима једнако? Напротив, које тај за кога постојеће законске установе не постоје, кад би се имале и требале и на њему вршити? И које тај, који таковим и иним другим овим сличним, саблазњивим поступцима подржава, подрањује и шири јавну покваренost до ли вас двојица, а на уштрб самог вашег угледа?

А знајте, који чиновник, особито политички једном изигра јавно свој углед и навуче на себе мржњу и презрење народа, није више за останак, бар не на истом месту, јер постаје немоћан заступати и провађати јавне интересе управе и народа.

Завршујемо за сада Мркшић-Аћимијаду, док се не прибере материјал за наставак једне или друге. е.

Вести из места и са стране.

Завештање. Као што „Одјек" јавља Јован Мариновић, српски посланик у пензији јавио је Краљевској Академији да је решио за спомен својега сина пок. Николе Ј. Мариновића, бив. секретара нашег министарства спољних послова, који је волео и изучавао драматске и песничке списе, да оснује фонд од 12.000 динара, који ће носити име покојниково. Годишњи приход фонда 600 динара, да се употребљава сваке године за награду списа песничке, моралне и патриотске садржине који су написани чистим српским језиком а одликовали би се лепотом слога и садржине. Завештач је умолио Краљ. Академију да она рукује овим фондом и досуђивањем и издавањем награда, што је Академија и примила.

Статистика умрлих насилном смрћу у Хрватској. У Хрватској и Славонији погинуло је прошле године (1888.) укупно 1075 особа и то 863 мушких и 212 женских. Кад се сравни тај број с резултатима пређашњих година, види се, да је тај број мањи од год. 1887., али да је већи од броја свију пређашњих година. Година 1885. броји наиме 951 случај насилне смрти, година 1886. 1050, година 1887. 1147. За пређашњих давле година тај је број увек расто, тек је прошле године пао. Тих 1075 случајева за годину 1888. деле се овако на поједине жупаније. На личко-крбавску отпада 66, на модрушко-речку 92, на загребачку 237, на вараждинску 72, на беловарску-крижевачку 153, на пожешку 123, на вировитичку 131, на сремску 201. Што се тиче одношаја између оба пола, позната је ствар да гине насилном смрћу саразмерно много више мушких него женскиња. Попреко узима се, да гине мушких пет пута толико, колико женскиња. То потврђује и ова статистика, по којој отпада за годину 1888. на женскиње 19.72% случајева насилне смрти, за год. 1887. 20%, за год. 1886. преко 17%, за год. 1885. преко 19%. Занимљив је саразмер пола по жупанијама: у жупанији пожешкој погинуло је женскиња 10%, у жупанији вараждинској 29%; то су два екстрема, остале жупаније крећу се средином између 15% и 23%. Према добу погинуло је г. 1888. од укупног броја 16.56% особа за доба до 5. године, 10.79% за доба од 5. до 15. год., давле укупно до 15. год. 27.35%. Сразмерно је то доста велик број за нежно доба до 15. године. Женске деце погинуло сразмерно много више по мушке јер од укупног броја погинулих женскиња отпада 51·88% за доба до 15. године, а од свих % отпада на доба до 5. године 38.68%; дочим од укупног брсја погинуле мушке отпада тек 21.31% на доба до 15. године, међу овима тек 11·12% на доба до 5. године. Од особа преко 15. године има г. 1888. 22·23% неожењених и неудатих, 44·55% сжењених и удатих, 4·94% збудовљених, 0·09% разведених, 0·84% непознатог породичног стања. По звању и занимању погинуло је земљорадника 52·65%, од особа које се баве обртом, трговином и прометом 7.81%, надничара и тежака без ближе ознаке 8·09%, слугу 4·28%, деце и непозната звања и занимања 25·77% од укупнога броја насилне смрти, остали проценти отпадају на јавне чиновнике и службенике, војнике и оружнике, поседнике и умировљенике, и најпосле особе које живе од милостиње. Од свију узрока насилне смрти најзнаменитија је свакако туђа важнива, кривица услед убиства погинуло је прошле године 302 особе, 28·08% насилне смрти, од којих отпада највећи контингенат на особе погинуле у свађи и тучи (9.49%), за тим долазе особе погинуле из освете (5·95%), за тим особе утучене и убијене у пићу у пијанству (5.39), за тим особе убијене услед породичног раздора, домаће свађе (2·79). Услед убиства за похару погинуло их је сразмерно мало (0·65%). Особито су спомена вредни случајеви убиства у породици, где човека у душу дира, кад чита; убијен од сина цепаницом, сикиром, коцем; посечен од отца косирем; удављено, угушено од мајке, угушена од мајухе (1 деветгод. девочица); убијена од мужа из љубоморности, ради невере; убијени од синовца, од братића ради задружне деобе и т. д. Од осталих узрока најзнаменитији су: своја неопрезност и туђа неопрезност. Услед своје неопрезности погинуло је 320 особа т. ј. 21·77%, услед туђе неопрезности особе 233 т. ј. 21·67% насилном смрћу, заједно 51·44%. Особе туђом неопрезношћу погинуле у осталом мал те само деца, на коју родитељи премало пазе; они оставе децу саму код куће, она дођу до палидрвцади па се запале, не пазе на децу код огњишта и она се запале, остане мало дете у колевци и постељи, па се оно угуши у јастуку, не пазе на децу у дворишту и око куће, и она се утопе у млаки, бари, бунару или каквом суду, или се скотрљају у потор, или их изеде свиње, или погази коњ, или удари крава. Најпосле се много деце превезе, прегази колима, очитом кривицом кочијаша и возара. Таквих примера има сваке године доста. Пијанство игра особиту улогу међу узроци насилне смрти: осим оних, који су прошле године били убијени у пићу, пијанству (5·39%), погинула је још напосе насилном смрћу 71 особа (6·60%) у пијаном стању без икакве туђе кривице. Човек се напије пође на коли кући, те падне с кола или се поплаше коњи, и он с богом, ил он пође кући, пун јаког пића, усред зиме и снега па усред пута где год легне и заспи за увек — људи га нађу смрзнута: ил пијанац иде преко дрви или моста, падне у воду и удави се. Има и таквих људи, који су посве сами себе криви, што их снађе смрт.

Трговина.

= **Нови Сад** 21. септембра (3. октобра.) Житарска радња. На великим светским пијацама житарским одпочео је одлучнији промет са раном, са зрном овогодишњим. Старе је шенице већином понестало те је новој шеници отворено место у горња сместишта и промет јој је јако повећао. Цена шеници на све стране од осам дана овамо напредује. По извештајима са великих светских пијаца житарских, ове године је пренос ране из Америке у Европу у пола мањи него што лане беше; и из простране Русије ће млого мање зрна о. г. за извоз преостати; не стоји боље ни са нашом аустро-угарском продукцијом, у нас ће овогодишња жетва таман да подмири домаћу потребу; спекулација и не рачуна да ће бити нашег зрна за извоз. Све у све узето, по све је оправдана нада, да ће извесно цена рани и у иноземству и овамо у нас остати чврста па и напредна.

На нашим домаћим пијацама горњим шеница се јако тражи. Са осталим зрном није за сада што већи обрт.

На нашу пијацу целе прошле па и ове недеље слабо је било довоза са раном пошто траје берба кукуруза. Цене су рани у нас данас ове: Шеница новосадска, шајкашка и сремска 7 ф. 80 н. до 7 ф. 90. Наполица 7 ф. Јечам 5 ф. Зоб 6 фор. Кукуруз стари окрњен 4 ф. 60 н. нов некрњен кукуруз плаћа спекулација 1 ф. 90 нов., на мање партије за потрошњу купује по 2—2 ф. 10 н., све од 100 кгр.

Брашно. Наши су млинови у пуном послу са израдом брашна, та околност много доприноси да је у нас цена шеници стално виша него у свој околини нашој. Цене су брашну досадање без промене.

Производи на нашој пијаци су скоро без сваког промета. Купаца са стране је врло мало. Цене свему ниске. Маст свињска на више 59—60 фор., на мање 62—63 ф. Сланина сушена 60—61 ф. танка паљена 64—65 ф. од 100 кгр. Пасуљ бели крупан 7 ф. 80—8 ф. ситна виноградска пасуљица 8—8 ф. 50 н. жути 7—7 ф. 50 н. Кромпир 1 ф. 20—40 н. Све од 100 кгр. Купус 1—1 ф. 50 н. од 100 главица.

Вино. Не тражи се ни старог ни новог вина. На ново вино је слабо горњих трговаца. Права цена није учвршћена. Старо бело 10—16 ф., шилер 12 до 18 н. Ново вино 9—12 н. од 1 литре.

*

У **Жабљу** је одржан у прошлу недељу и понедељак овојесењи крстов-дански годишњи вашар. Пошто је лепо пријатно време било, вашар је био напредно јако посећен. Догон са рогатом марвом и овцама врло велик; коња беше средњих задоста, бољих мало; мршавих свиња веома мало беше. Купаца на рогату марву је било из Темишвара, Арада и Сегедина. Цене су по продавце доста повољне биле. Коњи су пролазили доста скупо. Овци су јевтино давани на против мршави су свињи веома високом ценом продавани. Обрт је са стоком и производи био добар у средњу руку, те су и трговци и занатлије са својом робом мало бољи ћар имали. Овај је вашар у неколико бар задовољио и купце и продавце.

Плаћани волови млађи 120 ф. — 130 ф., средњи 140 ф. — 150 ф., старији 160 ф. — 180 ф. за месаре 190 ф. — 220 ф. од пара. Краве јалове 100 ф. — 140 ф. од пара. Јунад 35 ф. — 50 ф од пара. Коњи за радњу 90 ф. — 100 ф., за кола средњи 140 ф. — 160 ф., бољи 180 ф. 200 ф., за војничку потребу лаки 250 ф. — 300 ф., тешки 200 фор. — 280 ф. од пара. Овци 7 ф. 50 н. — 9 ф. 50 н. од пара. Мршави свињи по годишњаци 18 ф. — 20 ф., годишњаци 30 ф. — 40 ф., двогод. 50 ф. — 60 ф., маторији 60 ф. — 75 ф., од пара.

*

У **Будимпешти** 20. септембра (2. октобра). Шеница је вољно купована; намера врло пријатна. Поврај промета од преко 30.000 м. ц. цене напредне. Плаћана потиска 81. 8 ф. 90 н., 80.5 8 ф. 85 н., 89.5 8 ф. 80 н., 78.5 8 ф. 75 н. Поморишка 77. 8 ф. 60 н. Бечејска 74.4 8 ф. 67½ н. Бачка 74.6 8 ф. 25 н. Банатска 74.5 8 ф. 32½ н. Српска 75.8 7 ф. 55 н., стара српска 78. 8 ф. 50 н. Све на три месеца.

Термини: Шеница за јесен 8 ф. 32—33 н., за пролеће шеница 8 ф. 93—95 н. Кукуруз за мај-јуни 1890. г. 5 ф. 35—37 н. Зоб за пролеће 7 ф. 7 до 9 н., за јесен зоб 6 ф. 77—80 н. Репица за окт. новемб. 17 ф. 50 н. — 17 ф. 75 н.

*

Течај златног и сребрног новца на пешт. берзи од 21. септембра.

4% угарска златна рента — — —	99·90
5% „ папирна „ — — —	95·10
Дукати — — — — — — —	5·67
Наполеондори (20 франака) — — —	9·49
Немачке држ. марке — — — —	58.55

Нови Сад, 21. септембра.

— Данас је била скупштина варошког заступства. На позив министарства донет је штатут, који наређује порезивање паса. Решено је, да се у рејону вароши годишње од сваког луксузног пса плаћа 2 фор., од ловачких и касапских паса 1 фор. Овчарског пса може сваки имати у кући једног а да не плати порезу, но на сваког даљег плаћа 50 новч. — Био је избор поткапетана и подбележника. При гласању за прво место добио је Тоша Вуковић 36 гласова (било је 39 Срба) а Ј. Кунгл 47 гласова. Велики жупан је у истој седници именовао г. Вуковића за почасног варошког поткапетана. Ово је место до сад било српско, а сад је прешло у немачке руке. За подбележника се искаше двојица, но припуштен је у кандидацију само др. Деметровић, те је он тако — наименован. Требало је доћи на дневни ред и догодишњи прорачун, но седница је одгођена за идући понедељак ујутру у 9 сати.

Карловци 21. септембра.

— Данас су завршене седнице саборског одбора, које трају од понедеоника. Седница је било за ова четир дана и пре и после подне и доста је послова посвршавано. Између осталога решено је, да се некима од пријављених странака изда зајам из народних фондова. Укупна свота, која ће се сад имати у зајам издати износи 60.000 фор. Штипендије су добили: Адамовићеву по 300 фор. Душан Пелеш, Сава Путник, Јован Метлаш и Стеван Стојковић; Харишеву од 300 фор. Светислав Драгаш; Путникову по 150 ф. Душан Гајић и Душан Гершић; Сервицкову Бранислав Грчић (157 фор.), Душан Вукелић и Станимир Белеслијин (по 150 фор.); Божићеву Јован Давидовић и Јосим Буха; помакнути у Сервицкој штипендији Мих. Максимовић и Ђока Бешлић. Прочитан је и извештај изасланика саборског одбора о даљском спахилуку. По том извештају, колико смо могли дознати, настао је читав дар-мар на спахилуку. Поп-Стева Германов брат хоће да извуче што се још може извући, те је заплео ствари, да се неће моћи још дуго и дуго расплести, а владика Василијан, као администратор патријаршије, напуштен да ради шта хоће, збиља и ради по своме ћефу, те просто спахилук пљачка. И не само он, него свако, ко само мисли да може, хоће да уграби по који мастан залогај. Равни људи имају својих потраживања; сад је само питање, хоће ли им се та потраживања одобрити. Шта је саборски одбор у том погледу решавао, видећемо. Ми велимо, да је крајње време, да се направи једном реда на даљском спахилуку.

— Као што сам са поуздане стране извештен, митрополитски савет састаће се крајем октобра. Хоће ли ускоро за тим одмах бити сабора, или ће се овај сазвати тек на пролеће, не зна се. Свакако митрополитски савет састаје се због сазива сабора.

Најновије вести.

— Јављају из Београда: Краљица мати још се није видела са сином. Митрополит Михајло и шеф владе Грујић чине све могуће да постигну споразум. Брзојављено је краљу оцу, да попусти и допусти састанак матере и сина, ма краљица мати и не потписала оно, што се од ње тражило.

— Говор министра-председника Тисе у Вел. Вараду, на који се толико изгледало, нема ничег ни новог ни занимљивог. Да министар-председнику изгледа све лепо и красно стара је ствар, али и неистинита ствар. У осталом у идућем броју „Заставе" рећи ћемо коју опширније.

Одговори уредништва.

Подлистак: „Поповска мајсторија" нисмо примили.

Ред пловидбе

помесног пароброда „Нимфе" почевши од 27. августа ове године.

ИЗ КАМЕНИЦЕ У НОВИ САД:
Пре подне: 5, 6, 8, и ¾10 сахата.
После подне: ½2, ½3, 4 и ½7 сах.

ИЗ НОВОГ САДА У КАМЕНИЦУ:
Пре подне: ½6, 7, 9, и 11 сахата.
После подне: 2, 3, 5 и 7 сахата.

☛ Недељом и свецем после подне не иде по тарифи, него по потреби.

Повратне карте имају вредност само за тај дан, за који су извађене.

Каменица, 27. августа 1889.

ОГЛАСИ.

ФРАНЦИСКА ЛАКИ
МОДИСТКИЊА У НОВОМ САДУ
(до гостионице „зелени венац")
препоручује за свако доба године богат и елегантан избор
ЖЕНСКИХ ШЕШИРА
ЗА ГОСПОЂЕ И ДЕЦУ
ПО НАЈНОВИЈОЈ ПАРИСКОЈ И БЕЧКОЈ МОДИ
а са најјефтинијом ценом. 1—3

ЗЕЈТИН
луштички изврстан, природно вкусан и сладак, које му особине само земљиште даје, те због чега одавно ужива одличност и предност према другом зејтину. Ја га набављам непосредно из најчистијих кућа које га приређују — избирајући маслине — по мом напутку, тако, да је у свему потпуно чист, што није од мале вредности за сваку отменију српску кућу, која чистоћу воле.
Разашиљем га поштом у блеханим сосудима (пикслама) по 5 кила уз поуздане по фор. 3.50 најфинији. Находи се код мене и маслина сваке врсте.
Никола Михајловић,
Castelnuovo di Cattaro Dalmatien.

Д. П. РАНИСАВЉЕВИЋ, ПАНЧЕВО.
Пошљите ми од вашег изврсног зејтина по ново 5 кила, са прво послатим којега смо потрошили, били смо подпуно задовољни.

ПРЕТХОДНА ОБЈАВА.
Част ми је поштованом грађанству у Н. Саду и из околине најпонизније јавити, да ћу овде у лебарској улици у кући г. адвоката Радовановића (пре г. Мачванског) под протоколираном фирмом
М. ГАНС
филијал-трговину злата, сребра, адиђара и џепни сатова установити и 3. (15.) ОКТОБРА о. г. отворити. — Већ 25 година у Херкулес купки у базару постојећа радња, даје ми наде, да ћу и овде са правом и солидном послугом на задовољство пошт. грађанства, потпуно поверење задобити.
Са отменим високопоштовањем
М. ГАНС.
Будимпешта. Вацки булевар бр. 24.
1—1 Н. Сад филијала у кући г. адвок. Радовановића.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
Ф. ВИГЕНФЕЛДА
у Митровици 1—1
потребује једног спомоћника који кроз 14 дана може ступити. Месечна плата је 15 фор. храна и стан. Понуде треба на немачком језику послати.

ГВОЖЂАРСКА ТРГОВИНА
М. КРИТОВЦА СИНОВИ
У РУМИ
потребује једног старијег спомоћника, који српски, немачки и мађарски говори. Ступити може одма. 3—3

У СВИМА ТРАФИКАМА.
НАЈБОЉА
АРТИЈА ЗА ЦИГАРЕТЛЕ
ЈЕ ПРАВИ
LE HOUBLON
ФРАНЦУСКИ ФАБРИКАТ
од CAWLEY & HENRY
У ПАРИЗУ.
ЧУВАЈТЕ СЕ ПОДРАЖАВАЊА!
19—26
Главно стовариште за Аустро-Угарску: OTTO KANITZ & C°, I. Stoss im Himmel, 3, Беч.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.